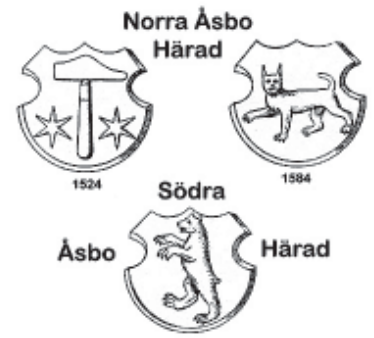

Åsbo Släktblad

Medlemstidning för Åsbo Släkt- och
Folklivsforskare

årg.19 dec 2006 nr.2

Ur innehållet:

**Donatorerna i
Riseberga**

Ur 1684-års dombok

**Boel Bengtsdotter -
dömd för barnamord**

**Mordet på Adolf
Ekelund**

Trohetsförsäkran

Anna på Stenliehus

Dragesholms torp

Vårens utfärd

**Tullbergiska
oroligheterna**

Våra husmödrar

Hemsidan

Vårens program

Anna Pahlsson född Ripa

Johannes Pahlsson.

Åsbo Släktblad

Medlemstidning för Åsbo Släkt- och
Folklivsforskare
Årg. 19, dec 2006, nr 2

Redaktionen:

Sten Svensson, Bjersgårdsvägen 3,
264 32 Klippan tel. 0435-130 91

Lena Ringbrant Ekelund,
Kamrerseg.17, 264 31 Klippan,
tel. 0435-71 10 60

redaktion@asbo-gen.com

Ansvarig utgivare: Bengt Emgård

Åsbo Släkt- och Folklivsforskare

Postadress: Box 191, 264 22 Klippan

Besöksadr.: Studiegården 47:an,
Storgatan 47, 2:a vån,
Klippan

Postgiro: 43 57 62-0

Bankgiro: 5044-2391

Medlemsavgifter 2007

Helår 100 kr

Familjemedlem 40 kr

Juniormedlem 40 kr

FÖRENINGSLOKAL

Studiegården 47:an,
Storgatan 47, 2:a vån, Klippan

ÖPPET HUS, se programsidan.

Kontaktperson: Lars-Eric Jönsson

I lokalen finns föreningens

ARKIV innehållande:

- Antavlor, bouppteckningar, släktutredningar m.m.
- Böcker för släkt- och folklivsforskare.
- Register över bouppteckningar som tillhört Klippans Tingsrätt.
- Material till försäljning, som t.ex. antavlor, ansedlar, böcker och kompendier.
- Tillgång till mikrokort, kort- och rullfilmssläsare.
- Medlemstidningar från föreningar.

Här hålls även kurser i släkt- och lokalhistorisk forskning.

Kontaktperson: Barbro Andréll

© Åsbo Släkt- och Folklivsforskare och författarna som även ansvarar för faktauppgifterna i sina artiklar.

Foto: Sten S eller Lena RE om inget annat anges.

INNEHÅLL

Släktforskarvänner - <i>Bengt Emgård</i>	3
Från redaktionen	3
Donatorerna i Riseberga - <i>Bo Bengtsson</i>	4
Ur 1684-års dombok - <i>G & T Hannrup</i>	8
Boel Bengtsdotter-dömd för barnamord- <i>Hjördis N</i>	10
Hemska historier från Bjersgård - <i>Sten Svensson</i>	11
Mordet på Adolf Ekelund - <i>Susanne Thelin</i>	12
Mer forskning om mordet - <i>Lena RE</i>	12
Tips - Digitala släktbilder- <i>Lena RE</i>	15
Trohetsförsäkran - <i>Sten Svensson</i>	16
Anna Eskilsdotters öde - <i>Sten Svensson</i>	17
Bonnarpsboken - <i>Lena Ringbrant Ekelund</i>	18
Redaktörernas utfärd - <i>Lena Ringbrant Ekelund</i>	19
Vårutfärden - <i>Sten Svensson</i>	20
De Tullbergiska oroligheterna - <i>Lena RE</i>	21
Våra husmödrar - <i>Sten Svensson</i>	22
Nytt i arkivet - <i>Lars-Erik Jönsson</i>	22
Domböcker på CD - <i>Lena Ringbrant Ekelund</i>	22
Höstens släktforskarlag	23
E-mailtips - <i>Webmästarna</i>	23
Vårens program.....	24

Styrelsen 2006

Ordförande	Bengt Emgård	Hörsdal 2361	264 92 Klippan,
	tel. 0435-71 19 90		
v Ordförande	Birgit Nilsson	Snapphanev. 1	284 92 Perstorp
	tel. 0435-320 79		
Sekreterare	Kerstin Persson	Brogårdav. 1	26061 Hyllinge
	tel. 042-22 5368		
Kassör	Stina Nilsson	Ö Solgatan 4d	264 34 Klippan
	tel. 0435-71 11 14		
Arkiv	Lars-Eric Jönsson	Ringgatan 13	264 32 Klippan
	tel. 0435-103 81		

Hemsida: www.asbo-gen.com

Dataansvarig Alan Sejrbo-Petersen Hörsdalsv. 167 260 60 Kvidinge
tel.0435-126 15

Webmästarna Fredric Nilsson & Alan Sejrbo-Petersen
webmaster@asbo-gen.com

Vår förening är medlemsförening i Sveriges Släktforskarförbund, Skånes Genealogiska förbund och samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan Klippan/Perstorp.

•••••
• **Nästa tidning** hoppas vi
• kan komma ut i april 2007.
• Vi tar tacksamt emot alla
• bidrag. Sista dag att lämna
• manus är den 1 mars.
•••••

Släktforskarvänner

Det 19:e året i föreningens historia är snart tillända och år 2007 firar vi 20-års jubileum. Vi kan glädjas åt att 23 av pionjärerna fortfarande är aktiva medlemmar och att 10 av dessa pionjärer i åldrarna 58-94 engagerat deltog i diskussionerna under årets Släktforskar dag.

Genom åren har metoderna för släktforskning ändrats väsentligt och idag kan man med hjälp av datorn komma åt en mängd register, sammanställningar och annan information som digitaliserats. Naturligtvis måste all andrahandsinformation verifieras i primärt källmaterial, men man har stor hjälp att snabbare hitta uppgifter via datorn.

Datorer, register och andra hjälpmedel kan dock aldrig ersätta den värdefulla, kompletterande information man kan få genom diskussioner med forskarkollegor och andra som känner till personer och händelser som man är intresserad av.

Våra Släktforskar dagar och Öppet Hus ger utmärkta tillfällen för diskussioner och jag vet att det även finns många små samarbetsgrupper inom föreningen - men vi kan säkert göra samarbetet och informationsutbytet ännu bättre. Kontakta gärna våra Sockenfaddrar eller gör ett inlägg på vår Hemsida när du stöter på ett problem - eller har hittat något som du vill informera andra om.

Barbro Andréll har tagit initiativ till att starta en "Göingegrupp" inom Åsbo föreningen. Jag tycker detta är en strålande idé och hoppas att du som är intresserad tar kontakt med Barbro. Om du har förslag till ytterligare grupp(er) så hör av dig.

Det vore också bra om så många som möjligt skickar in uppgifter om sina forskningsområden till mig (även om du inte har möjlighet att delta på Släktforskar dagarna). Jag kan då lägga in uppgifterna i medlemsregistret och hjälpa till att

Ordf. Bengt Emgård

knyta kontakter mellan forskare med samma specifika intressen.

Till sist vill jag tacka alla som hjälpt till med att hålla föreningen aktiv och framgångsrik.

GOD JUL &
ett GOTT NYTT ÅR
Bengt

Från redaktionen

Vi har en uppmaning till er inför föreningens 20-årsjubileum nästa år. Vi tänker försöka göra ett jubileumsnummer och försöka få det färdigt till jubiléet den 15 april.

Alla som har något att berätta om vad som har hänt i föreningen under dessa åren skriv, maila eller ring oss snarast. Vi kan skriva ner dina minnen om du tycker att det är svårt. Har du bilder från några evenemang så vill vi gärna använda dem i tidningen.

Sten & Lena

DONATORERNA JOHANNES OCH ANNA PÅHLSSON

Av Bo Bengtsson

I Riseberga kyrka, på väggen i norra korsarmen, finns en koppartavla, ca 120 x 145 cm stor. Tavlan inköptes år 1927 för 650 kr, den avtäcktes 2:a advent samma år av kyrkoherden **Albin Jönsson** under en vesper hållen av "**Fader Gunnar**" **Rosendahl**.

Texten lyder:

Till minne av Makarna **Johannes Pålsson**, död i Göteborg den 6 juni 1906, och **Anna Pålsson**, född **Ripa**, död i Göteborg den 14 december 1910. Vilka donerade sjuttiosextusen kronor, varav räntan skall användas "till anskaffande av en Bibel samt en fullständig snygg och god Beklädnad till Barn, som äro söner eller döttrar till Behövande personer av arbetsklassen, Boende inom Riseberga församling samt det året Blivit Beredde till deras första nattvardsgång".

Som en gård av tacksamhet mot givarna uppsattes denna tavla av Riseberga församling i dess kyrka den 14 december 1927.

"Vad helst I haven gjort mot en av dessa mina minsta bröder, det haven I gjort mot mig" Matt. 25:40

Dessutom hänger porträtt av Anna och Johannes i östra vapenhuset.

När man läser ovanstående väcks nyfikenheten:

Vilka var Johannes och Anna?

Var de bygdens barn sen generationer tillbaka?

Varför donerade de pengar till Riseberga församling?

Varför just till konfirmander?

Är de eller deras föräldrar begravda på Riseberga kyrkogård?

Finns det ättlingar till dem, som nu lever och bor i församlingen?

etc. etc.

Efter att i några år försökt få svar på mina frågor, genom att fråga personer

Anna Pålsson född Ripa

Johannes Pålsson.

som kunde tänkas känna till något, var det enda jag fick fram att man hört att: Johannes skulle varit så fattig att han fått konfirmera sig i träskor och trasiga kläder och detta glömde han aldrig.

Jag beslöt mig då för att via kyrkböcker, domböcker och andra handlingar försöka forska fram så mycket som möjligt om makarna Pålsson, för att om möjligt lära känna dem mer än som ett par namn på ett epitafium och ett par foto på en kyrkvägg. Och här följer resultatet:

Året var 1838. Folkmängden i Sverige var ca 3,1 miljoner, och i Riseberga församling bodde ca 3100 personer.

Sveriges konung, **Jean Baptiste Bernadotte**, kanske mera känd under artistnamnet **Karl XIV Johan**, var inne på sitt 20:e regeringsår.

Detta år benådade han stortjuven "Lasse-Maja" efter 25 års fängelsevistelse och detta år debuterade Sveriges sångfågel **Jenny Lind** på Stockholmsoperan. Denna smällkalla vinter då hela Öresund frös till, så man kunde gå över till Danmark, hände även avgörande händelser i vanliga människors liv.

Johannes barndom

I en pigkammare på en gård i Nybo, Riseberga, födde den 27-åriga pigan **Nilla Pehrsson** den 17 februari detta år, 1838, en son. Sonen fick vid dopet 6 dagar senare i Riseberga kyrka namnet **Johannes**. I samband med dopet gjorde prästen **Samuel Gustaf Engdahl** noteringarna: "Under knappa villkor" och "född oäkta". Att Johannes var född oäkta menades att modern inte var gift, och detta innebar att hon gjort sig skyldig till ett brott. Detta brott, som benämndes lönskaläge (= könsumgänge mellan ogifta) var straffbart inte bara ur kyrklig synvinkel utan även i världslig, dvs det skulle utdömas ett straff i en domstol.

I maj samma år var detta mål uppe i Norra Åsbo Häradsrätt i Klippan. Vid målet pekade Nilla ut drängen **Påhl Jönsson**, också anställd på gården i Nybo, såsom fader till Johannes och hon ville att han skulle bidra med en viss summa årligen för barnets uppfostran.

Påhl nekade alldeles att "vid Nilla hafva plägat köttsligt umgänge" och menade att en annan dräng, **Nils Andersson** i Bonarp, var den troliga barnafadern. Detta förnekade både Nilla och Nils bestämt.

Även "vittnen" var kallade och hördes. Hustrun Kjersti hade varit närvarande vid förlossningen och då hört Nilla yttra att Påhl hade gjort barnet. Någon hade sett att Nilla och Påhl en gång var på högällen tillsammans, någon hade hört Nilla och Nils väsnas inne på en kammare, men ingen hade ju sett att... ja, den så att säga avgörande handlingen. Men Nilla stod fast vid att Påhl var fadern och tillsammans med åklagaren yrkade de edgång för Påhl Jönsson. Dock, i rättens utslag står att läsa att icke alls så mycket bevisning hade framkommit att edgång kunde ådömas.

Påhl friades, men Nilla däremot skulle bota 32 shilling Banco till Riseberga kyrka för 1:a resan lägersmål (=konsumgånge utanför äkten-skapet), samt undergå enskild skrift. Att enskilt skriftas innebar att man, i regel i sakristian, inför prästen och några kyrkliga förtroendemän gjorde avbön och ångrade sitt brott och då fick syndernas förlåtelse. Detta straff avskaffades 1864. Fram till år 1741 var det ännu tuffare, då gällde att stå uppenbar skrift, d.v.s. detta skulle göras inne i kyrkan på en särskild pliktball inför hela församlingen.

Vad som händer med Nilla och sonen Johannes de närmaste åren härefter är fördolt i dunkel. Kanske blev Nilla efter domen, där hon ju ej blev trodd, så besviken på människor och samhället att hon gav f-n i allt och stack. Eller hon gick in i en djup depression, eller..... ja, det blir ju bara spekulationer.

Men nästa gång deras namn dyker upp i några handlingar är i ett socken-stämmoprotokoll från 1844, där det i "utgifter för utlejde fattighjon" står att torparen **Hans Dahlqvist** i Skräddarehuset, från den 24 juli 1844 emot en ersättning av 16 Rd Banco årligen, tagit hand om "afvikna pigan Nilla Pehrson dotter son Johannes".

Nilla försvann alltså från församlingen, eftersom det står "afvikna" så har klart flyttningen skett utan flyttningsbetyg. Lite längre fram skall vi se att hon själv påstår att hon bl.a. varit i Köpenhamn i ca 1,5 år. Innan vi följer Johannes vidare öden

skall vi kolla lite uppgifter ang. Nillas liv före och efter år 1836, det år då hon kom till Riseberga.

Nilla Pehrson dotter var född den 12 november 1811 i Björstorps by i Vittsjö församling, Västra Göinge Härad. Föräldrarna var torparen **Pehr Andersson** och hans hustru **Pernilla Pehrson dotter**. Pehr dog av en fistel i halsen den 24 mars 1831, drygt 50 år gammal. Dödsort var Gundrastorp by i Vittsjö. Här dog också hustrun Pernilla några år senare, den 15 januari 1834. Dödsorsak var "inflammationsfeber" och hon var drygt 48 år gammal. Förutom Nilla, som var äldst, hade de barnen (som uppnådde vuxen ålder!):

- **Christina**, född 16/7 1814.
- **Anders**, född 8/10 1816, död som ogift dräng i Boalt, Visseltofta, den 16/10 1855.
- **Måns**, född 17/4 1823, död 1894 i Vankiva, som torpare, f.d. artillerist g.m. **Johanna Carlsson** (död 1915 i Vankiva), de hade 4 barn, åtminstone 3 av dem flyttade till Amerika. Barn:
 - Martin Millberg**, soldat, f.1865 till Amerika 1888,
 - Fredrik Kallin**, trumslagare, f.1868 till Hbg. 1884
 - Petronella Persson**, f.1862 till Amerika 1884,
 - Elsa Persson**, f.1854 till Amerika 1884

I 14-års åldern flyttade Nilla hemifrån och började sen tjäna som piga på olika gårdar i Vittsjö, Norra Åkarp, Vankiva, Verum, för att i 25-års åldern, alltså år 1836, flytta till Nybo i Riseberga. Enligt flyttningsattesten var hon ej närvarande vid attestens utskrivande, hon hade heller inte varit närvarande vid de senaste husförhören så prästen kunde inte avgöra hennes kristendoms-kunskaper, vilket annars var brukligt att man införde betyg på detta i attesterna. Annars var hon "till arbete förmögen", "till levernet oklandrad", "till äktenskap ledig", hade tagit "den Heliga Nattvarden sist den 27/9 1835" och hon hade haft naturliga koppor.

Hur länge Nilla tog hand om sonen Johannes efter hans födelse 1838 är oklart, men klart är att han åtminstone sen 1844, alltså i 6-års åldern, blev omhändertagen av familjen Hans Dahlqvist i Skräddarehuset.

Var Nilla blir av de närmaste åren är också oklart, men år 1853 dyker hon upp i Vittsjö igen. Nämligen, den 3 december 1853 gifter sig den 42-åriga pigan Nilla Pehrson dotter i Kjemblehöjalt med den 37-åriga torparen **Ola Nilsson** i Kjemblehöjalt i Vittsjö.

Snatteri

En liten malör gör så att Nilla hamnar inför tinget ännu en gång. I Västra Göinge härads dombok står att läsa den 18 juni 1859:

"Hustrun Nilla Pehrson dotter i Kjemblehöjalt pliktat för 1:a resan snatteri 5 Rd Rmt eller vid botesbrist undergå 4 dgr med vatten och bröd."

Nilla blev dömd för att hon den 7 april 1858 på marknaden i Vittsjö, från en gårdfarihandlare från Borås, tillgripit 3 bomullsdukar (vilka genast hade återlämnats). Nilla menade först att "näsdukarna" hade följt med hennes knyte av misstag, men när målet kom upp igen året efter "vidgick hon fritt och otvunget att hon tillgripit 3 dukar, värde ca 2 Rd Rmt".

I samband med målet berättade Nilla att hon flyttat från Vittsjö när hon var 25 år, tjänat 5 år vid Herrevadskloster, sen 4 år vid Hillesborg? (=Hälsingborg?), sen vistats 1,5 år i Köpenhamn och sen dess hade hon vistats i Vittsjö. För att få ett begrepp om vad böterna 5 Rd innebar, kan man jämföra med att ett mansdagsverke värderades till ca 1,5 Rd, ett tjog ägg ca 65 öre.

Kjemblehöjalt

Nilla och Ola bodde i ett torp i Kjemblehöjalt till 1876 då de flyttade till ett torp i Lilla Frösboholma, som också ligger i Vittsjö församling. Här dog de båda med en månads mellanrum år 1884, Ola den 17 mars och Nilla den 21 april.

Enligt deras bouppteckningar så ägde de "en husbyggnad och besittningsrätt till ett stycke jord", värderat till 250 kr. Några större djurägare var de inte, utan det enda i den vägen de hade var 1 får och 5 bikupor med bin, sammanlagt värderat till 75 kr.

Arvingar efter Ola blev hans syskon och syskonbarn, och efter Nilla blev det sonen "Johannes Pålsson i Göteborg, hvilken är sjelf myndig, men ej nu närvarande". Den totala behållningen blev ca 91 kr. Alltså ändades Johannes moder Nillas något brokiga liv här i ett torp i Frösboholma, och hon bör nu vila i mullen på kyrkogården i Vittsjö.

Nu åter till Johannes.

Han stod som fosterson till torparfamiljen Dahlkvist (Hans + hustrun Cecilia + 5 st döttrar) i Skräddarehuset från 1844, alltså när han var i 6-års åldern.

År 1846 skrivs Johannes in i Riseberga skola och går här för läraren **P. Anderberg**. Han verkar bara gått i skolan till ca 1850 och vid den tiden flyttar han till Rynke och står som fosterson till åbon Per Svensson några år, och här är det första gången han skrivs med efternamn, nämligen Pålsson.

Som vi minns menade Nilla att fadern till Johannes var Pål Jönsson, och fast han inte blev dömd såsom fader eller bidrog till uppfostran, så fick han åtminstone (via patronymikon) bidra med sitt namn till Johannes.

Konfirmation

Det är när han bor här i Rynke som han, fyllda 15 år, konfirmerar sig den 5/5 1853 och tar nattvarden första gången den 8/5 för vice pastorn **N. O. Petersson**. Totalt är det 98 st som konfirmerar sig samtidigt (inkl. Färingtofta), och för 8 st står det anteckningen: "fattighjon". Johannes var en av dessa 8.

I Riseberga församling bodde vid denna tiden ca 3 200 personer, och det var då den största församlingen i Norra och Södra Åsbo härad. I Färingtofta bodde ca 1 400 st.

Örkelljunga

På hösten 1853 flyttar han till gården Nybo och arbetar där som dräng några år, fram till 1856 då han flyttar till Örkelljunga. Troligtvis följde han med **Hjalmar Gustafsson o.h.h. Oliva Giertz**, som arrenderade Lärkesholm, och här stannar han i 1 år, sen flyttar han tillbaka till Riseberga. I samband med denna flyttning kan man i Johannes flyttbetyg från Örkelljunga läsa:

kom från Riseberga 1856...

flyttar nu tillbaka...

läser innantill: be

utantill Luthers katekes: be

förklaringarna: be

med begrepp: c

vid den Heliga Nattvard senast: 4 oktober

till levernet välfrejdad utan äktenskapsförbindelse enligt uppgift

har haft skyddskoppor

är mantalsskriven å Lärkesholm

När han flyttat tillbaka arbetar han sen som dräng på Herrevadskloster till 1861, då han tar anställning som dräng på torpet Spä i Klosterhagen i 1 år och år 1862 flyttar han för gott från Riseberga. Kosan styrdes nu mot Kristianstad.

I Kristianstad arbetade han som dräng (och bodde) hos en handlande **Sven Littorin**. Littorin ägde några fastigheter, bl.a. på Storgatan, och i dessa inrymdes även s.k. packhus.

År 1867 flyttar han härifrån till Göteborgs Domkyrkoförsamling och här bodde han på nr 65-66 i 1:a roten.

År 1872, den 28 november gifter han sig i Kristianstad med **Anna Ripa**. Johannes står då som "kusk" och Anna som "jungfru".

Anna står från 8/11 1872 också skriven i Göteborg. Här på 1:a roten verkar de sen bo kvar i resten av deras liv, men innan vi går in på deras livs slutskeden skall vi i rättvisans namn även se lite på några detaljer ur Annas uppväxt.

Anna föddes den 4 februari 1840 på torpet Knutstorp under Råbelöfs gods i Fjälkestads församling utanför Kristianstad. Hennes föräldrar var

mönsterskrivaren **Johannes Magnus Ripa** och hans hustru **Kjersti Månsdotter**.

När Anna var 13 år gammal, alltså år 1853, dog hennes mor Kjersti. Fadern Johannes hade varit gift tidigare med **Elna Silverberg** (död 1827) och med henne hade han 3 barn, med Kjersti hade han 6 barn och året efter Kjerstis död flyttade han (ensam, utan några barn) till Ystadstrakten, gifte sig med en 28 år yngre piga och fick med henne 5 barn. Johannes dog 1868 (utschasad??) i Everöd, Tryde, 68 år gammal.

Efter modern Kjersti fick de 6 syskonen genom arv dela på ca 10 riksdaler, och efter fadern Johannes fick de 14 syskonen dela på ca 107 rd.

Efter moderns död stannade Anna tillsammans med 2 yngre syskon kvar som s.k. fosterbarn till en torpare under Råbelöf.

Den 23 september år 1855 konfirmerade hon sig, tillsammans med 27 st andra, i Fjälkestads kyrka. Därefter flyttade hon till Råbelöfs gård och här arbetade hon som piga i nästan 10 år, fram till 1864 då hon flyttade till Össjö gård och här står hon skriven såsom "kammarjungfru". Men här stannade hon bara i ett år och sen flyttade hon till Kristianstad, fortfarande skriven som "kammarjungfru" arbetar hon här på Östra Storgatan 34 hos bagaren **Carl Bjerstedts** familj i 4 år och 1869 tar hon jobb som piga hos generalmajoren och greven **Wachtmeister**, också i Kristianstad. Här arbetar hon alltså 1872 när hon gifter sig med Johannes och flyttar till Göteborg.

Göteborg

Deras leverne i Göteborg vet jag inte så mycket om, men enligt kyrkoböckerna verkar de bott på samma ställe hela tiden, och Johannes står vid sin död skriven såsom "packhuskarl". Packhuskarl låter enkelt men en sådan var inom tullverket en betydande person med stort ansvar. Han tillhörde ett särskilt "packhuskarlslag" och det var han som hade den utslutande rätten till handräkning vid tullklarering av gods. Han var inte anställd av tullverket utan uppbar för

sitt arbete "dragarpengar" vilkas storlek bestämdes av Generaltullstyrelsen för varje ort.

Enligt deras testamente kan man utläsa att de ganska tidigt tänkte på Riseberga församling. Det bör ju i rimlighetens namn varit på Johannes initiativ, eftersom Anna troligtvis aldrig varit här eller åtminstone inte kan ha haft några djupare förankringar i dessa trakter.

De upprättade ett gemensamt testamente i maj 1894, där det bl.a. står: "vi som icke äga bröstavingar, och genom eget arbete förvärvat vad vi efterlämna", och häri bestämde de att av större delen av deras kvarlåtenskap skulle bildas en fond som skulle förvaltas av Riseberga kyrkoråd. Detta testamente företedde Anna vid Johannes bouppteckning.

Johannes dog ju den 6 juni 1906 och enligt bouppteckningen blev facit en behållning av 95.510 kr. Han hade aktier i Göteborgsbanken för 775 kr, annars var det huvudsakligen pengar han hade inestående i några olika banker. Hans övriga ägodelar värderades inte till många kronor.

Några exempel:

2 fickur i guld 60 kr
3 ringar, 1 medaljong i guld 18 kr
2 örringar i guld 5 kr
1 fickur i silver 10 kr
skedar, skålar, mm i nysilver 40 kr
köttkvarn, grytor, vridmaskin mm
av järn o bleck 45 kr
kastruller mm i koppar 19 kr
div porslin o glas 23 kr
sängkläder, gångkläder, linne mm
285 kr
möbler, tavlor, mattor 191 kr
Från detta drogs bl.a.
bouppteckningskostnader 444 kr
stämpel 542 kr
begravningskostnader 483 kr
läkarkostnader 60 kr
hyra 132kr

Arvingar efter Johannes blev, förutom änkan Anna: "avlidne morbroderns, lantbrukaren Persson och hans till namnet okända hustrus, barn: döttrarna,

Elisa, gift med till yrket okänd man vid namn Larsson bägge boende i Chicago, Norra Amerika

Nelly, gift med till yrket okänd man vid namn Wagner bägge bosatta i Iowa, Norra Amerika"

Boet blev inte delat nu, utan Anna satt i orubbat bo. Ovanstående Elisa och Nelly måste vara Johannes morbror **Måns Perssons** barn **Petronella** och **Elsa**, som fått sina namn amerikaniserade.

Några dagar efter Johannes bouppteckning blev klar, skrev Anna ett nytt testamente, där hon poängterar att deras gamla gemensamma testamente noga skall följas, men med tillägget att hon förordnar att hennes bror, målaremästaren **Emanuel Ripa** i Göteborg, skall av hennes medel få 10.000 kr. Samt att på hennes och hennes mans familjegrav skall efter hennes död läggas ett lock av sten, enligt ritning. Gravplatsen finns på Östra Kyrkogården (Lunden) i Göteborg (nr E:128).

Två dagar före sin död, den 12 december 1910, avgav Anna ytterligare ett testamente, muntligen.

Även nu poängterar hon att de gamla testamenten skall följas, men med tillägg att hennes bror Emanuel Ripa skall få allt hennes lösöre plus kapitalet som uppstått av räntorna på hennes mans efterlämnade kapital.

Arvingar efter Anna var:

1. brodern, f. målaremästaren **Emanuel Kristian Ripa** härstädes
2. systemn **Kerstin**, g.m. förre amiralitetskassören **Carl Rosell** i Lund
3. avlidna systemn **Marias**, i äktenskap med avlidne smedmästaren **Olof Albrektsson**, födde barn:
 - 3a. handelsresande **Ernst Albrektsson** i Malmö,
 - 3b. möbelsnickaren **Fredrik Johan Julius Albrektsson** i Åhus,
 - 3c. **Elvira Ida Gustafva**, g.m. trädgårdsm. **Anton Heurlin** i Malmö
 - 3d. **Selma Anna Regina**, g.m. snickaren **N. Lindfors** i S. Kverrestad
 - 3e. **Olga Kristina Terese**, g.m. maskinarb. **Per August Nilsson**

Vid bouppteckningen efter Annas död, då deras testamenten framlades, vägrade en del av Annas syskonbarn och Johannes kusiner att godkänna testamenten. Efter en del påtryckningar av bl.a. Emanuel Ripa, så godkände till sist alla arvingarna utom Johannes kusin Nelly (numera gift Jackson).

Eftersom testamenten var helt i sin ordning innebar denna vägran bara att alla pengarna inte direkt kunde betalas ut till Riseberga kyrkoråd, utan fick vänta till testamenten vunnit laga kraft, dvs. 1 år efter det att arvingarna delgivits dem.

Första bidraget

I början på år 1912 fick för första gången konfirmander bidrag ur den Pahlssonska fonden. Av 46 sökande fick 35 bidrag. Sedan dess har bidrag delats ut varje år. Eftersom tider förändras så har man genom s.k. permutation (dvs man kan få Kammarkollegiets tillstånd att ändra, upphäva eller åsidosätta föreskrifter i ett gåvobrev eller testamente) ändrat kriterierna, så numera får samtliga konfirmander biblar och psalmböcker ur fonden. För närvarande (2006) finns ca 440 000 kr kvar i fonden.

Krans

I många år ordnade kyrkorådet med att man nedlade en krans på makarna Pahlssons grav på Johannes dödsdag, den 6:e juni. Kanske värt att återuppliva i år igen (2006), när det är precis 100 år sedan han dog.

Ja, detta är i stort vad jag (för närvarande åtminstone!) lyckats få fram vad gäller donatorerna Pahlsson. Finns det någon som känner till fler detaljer rörande detta, tar jag tacksamt del av de uppgifterna.

Bo Bengtsson

Svarvareboden Pl 2275,
28491 Perstorp
Tel. 0435/31494
frida.perstorp@telia.com

Ur dombok för Norra Åsbo Härad Den 11 nov. 1684

Målet mellan Hylteen och Drösher ang. körvägen genom Mammarp's trädgård

Av Gertrud & Torsten Hannrup

Gertrud & Torsten har ännu en gång bidragit med en historia som de har läst i en dombok. Hela texten i originalavskrift finns i vårt arkiv, men av platsbrist kommer här bara ett sammandrag.

Sten

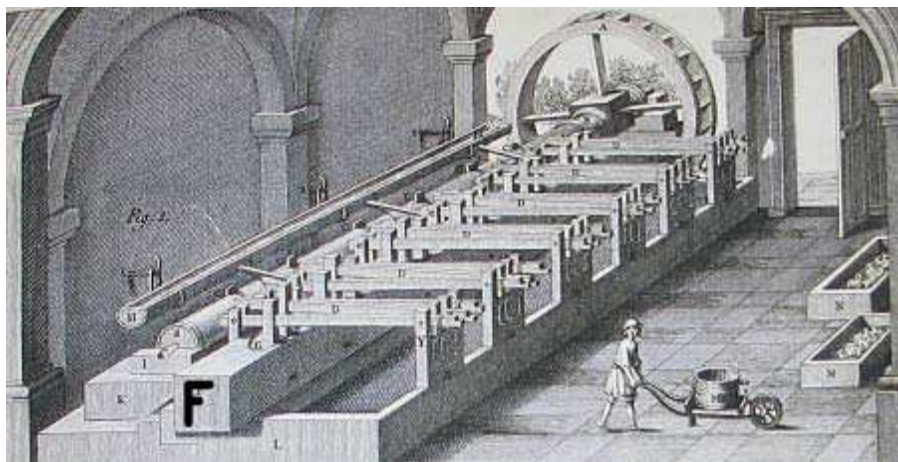
“Der eftter presenterade sigh H:r Regements Auditeuren Wälbetrodde **Anders Hylteen**, som hade Incital¹⁾ Pappersmästaren Mest:²⁾ Samuel Drösher på Klippan, hwilken har förledene Wintras giort een hyggen Kiörewäg igenom Mammarp Trädgårdh, och nedhugget een heel hoop bärande Trä, hwilket strärwar Emoth bygninge B:18:Cap Kongl: Mayts Reglemente 14:Punct er böter 100 Dr Smt:³⁾ och erstata Skader eftter Mätes manna ordene, så wäll som Anno 1664: års Skougsordning 10:de punct, at hwilken som hugger uthj Kongens Egna Parker böthet för hwart Trää 24 Dr Smt: och Plantera 4: i stället för hwart Ett, och plichta der Åfwan på 12 Dr till treeskiptes⁴⁾, hwaröfr Rättens Rättwijste Utslag begiärandes.”

¹⁾ instämt ²⁾ Mäster ³⁾ Daler Silvermynt (en häst kostade vid denna tid omkr. 10 daler) ⁴⁾ att delas till tre parter (Cronan, Häradsrätten och käranden).

Så ser början ut av domstolsprotokollet från Anders Hylteens stämning av Pappersmästare **Samuel Drösher** på Klippan.

Mäster Samuel Drösher svarar på detta att de träd, som blivit nedhuggna i Mammarp's Trädgård, har nedtagits i största trångmål, eftersom ingen annan utväg fanns att ta sig fram. Det fodrades nämligen 10 par hästar att köra fram den stora trädstocken.

Herr Anders Hylteen svarar att något

Stampverk - Kan det vara den stora stocken (markerad med F) som transporten gällde? Foto i boken "Klippans Pappersbruk 1573-1923" (Utgavs vid 350-års jubiléet)

stort trångmål inte har förelegat, utan man kunde väntat till vintern med den trädstocken. Dessutom begär han rättens utslag omgående.

Mäster Samuel begär uppskov till nästa ting, då han skall presentera vittnen samt uppge sina skäl.

Den 17 febr. 1685

“Dhen förrige Saaken Emillan Regements Auditeuren Hylteen och Mester Samuel på Klippan angående dhe Trän som i Mammarp trädgård hugne ähr, blef nu åter å Nyo företagen, och Emedan Auditeuren berättar at den Resolution som widh sidsta Ting afsades d 11 Novembr icke så utförligen

Exprimerar hwilka som skohla granska och besichtiga de trän som Kunna wara af hugne widh Mammarp gårdh, och Hr Auditeuren sielf begärer det sådhane Mähn af Rätten måtte tilltagas, som sådant Kunne företagas, eftter tillförne för winterens Swårheets skull, sådant intet har kunnat Wärkställig giöras. Ty blifv dertill förordnat domaren⁵⁾ Knuth Persson i forestad, Oluf Swennss i grumestorp, gunnar Thorsson i öya och Nils Andersson i Brödagra som denne granskning skall företaga d. 30 Martij Näst Kommande, och det Uthi begge Parternes Nährwahro på det Man desto bättre Kan öfläggga huru wijda vittnen och denne granskning Kan Komma öfr

På bilden syns Mammarps trädgård.
Karta över Klippan (pappers bruket) 1801 ur samma bok.

Eens effter som Rätten skiähligt lofwa ät giöra sig på all sätt wähl Informerat, hwem de af hugne trä på Mammarp har giordt, och igenom hwems ordre det skeedt ähr, hwar effter parterne sedan widh Nästa ting Kunna Erholla Rättens Resolution.”

5) = häradshövding (den i tjänst äldste nämndemannen) Knut P. var häradshövding och länsman i c:a 20 års tid och synes ha varit en synnerligen betrodd man.

Den 9 nov. 1685

Den 30 mars detta år var de uppräknade männen på Mammarps Trädgård och synade de avhuggna träden. Men ingen av parterna varken Hylteen eller Drösher var närvarande. Då hittades 14 små stubbar, som hade huggits i en gata genom hagen. Vem som hade huggit kunde man däremot inte veta.

Då kom det några pappersarbetare samt några andra vittnen och talade om

att de var med när Mäster Samuels stock kördes igenom. De berättade att när transporten gick igenom höggs endast tre träd ner. Dessutom visade de domaren och nämndemännen dessa tre träd. Två av dem var inte större än ett räfseskäpp, men det tredje var som en vagnskäpp. De andra 11 träden syntes på stubbarna vara huggna samtidigt. De var troligtvis plommon och krikon.

“Dherpå framställte Mäster Samuel effterskrefhe Witne, först Anders Trölss. i åby som Apart Examinerares ⁶⁾, och effter aflagdh Eed med hand å book, betygade, at När Mäster Samuel och hans folk Kom med Träet, då war der Ingen städh de Kom fram Uthan dhe skulle Sönder widh gården, och När de kom Kiörande, då hade Träet så När gådt öfwer Enda med alla öknene ⁷⁾, så at dhe måtte wända öknene lijka mooth hagen, då kom Ryttare hustrun och Rennde i Tömmen på den förste öken, och wille förmeena dem det, då Trättes

dhe dhe om något, så sade hustrun, at nödgade måtte dhe hugga af Wägen och Kiöra der igenom, Men Intet Elliest, och bonden Nils Mickelss. som rådde för halfpart af gården stod och der hoos, då frågade mäster Samuel honom äth, då swarade han iag är tillfreds för min skull ät hwart Trä hugs aff, och då han fick Loff, högs der Antingen 2 eller 3 små Krikoneträ eller blometrä, som stod mit i Wägen för os och wijdare intet, och der war Intet täpt omkring hagen. Sedan framkallades Johan Kiön på Klippan som Apart effter aflagd Eed med hand å book, Examinerares, och betygade samma ord effter Annat, som Anders Trölss. för Witnat hafr.”

⁶⁾ förhördes var för sig ⁷⁾ hästarna

Efter att ytterligare vittnen blivt förhörda, och samstämmigt intygat att de träd, som blivt nerhuggna endast var ett par tre stycken, steg Mäster Samuel fram. Han menade att nu har saken pågått länge nog. Han begär Rättens utslag på denna onödiga twist, samt begär ersättning för kostnader och skadestånd för tidsåtgång.

“Uthi den af Regements Auditeuren Wälb:de ⁸⁾ Anders Hylteen Inciterade saak, Kärande, och Pappersmakaren Mäster Samuel Drösker på Klippan, Swarande, Angående Een öppen Kiöre wäg igenom Mammarpe Trädgård, som Ms:tr Samuel icke allenast har giordt, Uthan och hugget Needer Een dehl bärande Trä; ähr således widh Norre Asboo Häradshöste Ting i åby d. 10 Novembr 1685, afsagdt”

⁸⁾ Wälbetrodde

Rätten finner att Mäster Samuel Drösher har haft rätt att hugga ner tre stycken små träd för att komma fram med den stora stocken till “Pappers Möllans högnödiga Reparation och Behov”. Protokollet avslutas med:”Uthan Nöden har Warit härtill ohrsaak”.

“Compensatis Expensis.” ⁹⁾

⁹⁾ Svarande beviljas ersättning för sina utgifter.

X X X

Boel Bengtsdotter, Vessmantorp, Riseberga

– dömd till döden för barnamord.

Här kommer en kort sammanfattning av vad Torsten Nilson, Lund forskat fram om Boel som var åtalad för barnamord. Hon hade fött ett barn år 1721 och ett den 29 januari 1723.

Boel Bengtsdotter var född omkring 1694, dotter till **Bengt Gudmunsson** f ca 1643 och **Kjerstina Persdotter** f ca 1661 i Vessmantorp, Riseberga.

Boel vigdes den 15 november 1713 med **Eskil Lagasson***) i Vessmantorp. Den 31 mars 1714 döptes Eskil Lagassons son i Vessmantorp **Lage**, född den 28:e.

*) Eskil är döpt den 7 januari 1794 och är son till **Lage Nilsson** i Vessmantorp

Den 10 juni 1717 begravdes Eskil Lagasson i Vessmantorp, 23 år, 5 mån, 1 vecka.

Vittnesförhör vid rättegången med Boel Hansdotter m fl i febr-mars 1723:

Nämndemannen **Jöran Månsson**, **Ljung** och **Mattis Persson**, Färingtofta som av Tingsrätten blivit beordrade att i gamla brygghuset eftersöka det barn Boel Bengtsdotter från Wessmantorp bekant sig 1721, strax efter Mikaelis tid ha mördat och avdagatagit inkom nu och bekände att de i samma hus funnit det döda barnet uti ett kläde insvept och att delar av kroppen var uppruttade, undantagande själva benen;

Regementskvartermästaren Wilmoths dräng **Matthias Hagelberg** inkallades för rätten och tillspordes om han haft köttslig beblandning med änkan Boel Bengtsdotter, vartill han svarade att han något före juli 1720 haft olovligt umgänge med henne i hennes stuga i Vessmantorp;

Boel var förlovad med ryttare **Sven Lindberg** 1712 "haft köttslig beblandning";

Av Hjördis Nilsson

Soldat **Jeppe Tornberg** (påstådd barnafader). Var förlovad med Boel 1721 (och hon hade tänkt bli hans hustru). Åtalad för lägersmål med Boel.;

Mönsterskrivare **Jöran Hägg**. Valborgsmässoafton 1722, Boel berättat den 12 juni för honom att hon var gravid.;

Skrivaren **Daniel Wireen** som efter rättens allvarsamma och många förmaningar erkänt vid sommaringet i Åby juni 1722 att han haft okyskt umgänge med Boel i juni 1722;

Även Boels far Bengt Gudmunsson 80 år var inkallad och bekant att han "fuller legat inne i stugan" den natten hans dotter fått sitt sista barn, men sovit mycket hårt. Han kunde ej förneka att han ju visste sin dotter vara havande men likväl ej kunnat observeras henne vara smalare bliven sedan hon fött sitt barn då hon gjort sig tjock med kläders stoppande omkring magen vilket Boel även själv medgav. Han hade eljest gott vitsord.

Boel blev dömd för två barnamord att mista sitt liv, halshuggas och på bål brännas. I väntan på detta satt hon i järnfängsel, men lyckades natten mellan den 13 och 14 april 1723 rymma.

I Göta hovrätts brottsmålsutslag 1723-10-03 kan man läsa följande:

Rannsaking och dom över profossen **Hans Frisk** och fjärdingsmannen **Sven Jönsson** i Åby, vilka natten mellan den 13 och 14 april 1723 släppt ut Bodel Bengtsdotter som för tvenne övertygade barnamord suttit i järnfängsel. Boel hade berättat för profossen att hennes mor i Wessmantorp grävt ner 60 Dr Smt och hon hade lovat att om han ville lämna henne i frihet skulle de gräva upp pengarna och dela. Frisk berättade detta för fjärdingsmannen Sven Jönsson som på mörka aftonen spänt hästar för sin vagn, tagit såväl profossen som Boel

med sig i vagnen in mot Wessmantorp, varefter profossen löst fjättrarna av henne så att inget buller skulle höras av dem vid gården där pengarna var nedgrävda. Sven Jönsson hade följt med henne fram uti en trädgård belägen mellan 2ne huslängor där Boel gett dem anvisning på skatten varpå Sven Jönsson började gräva och profossen stod ett litet stycke därifrån med Boel. Efter en liten stund gick profossen fram till Sven och frågade hur det gick med grävningen, så snart han kom tillbaka fann han att Boel tagit till flykten och avvikit.

Boel blev sedermera fasttagen och satt uti förvar. Rätten yrkade på att profossen Hans Frisk skulle undergå samma straff som barnamörderskan men att Sven Jönsson skulle dömas till 30 par spö, 3 slag av vart par.

Rätten beslutade att Frisk istället för dödsstraff skulle straffas med 30 par spö, 3 slag av vart par samt mista sin tjänst. Fjärdingsmannen Sven Jönsson dömdes till att plikta med 15 par spö, 3 slag av vart par.

Samma dag som hösttinget var, den 6 november 1723 skulle Boel avrättas. Landshövdingen ger order till skarprättaren att infinna sig dagen förut i Åby i god tid och ta med sig "böfvela eller rackareknektar som skola hantera dignitanten sedan hon är avliden". Men när Boel kommer till rättareplatsen berättar hon att hon är havande. Exekutionen blev uppskjuten och Boel fördes under bevakning (eftersom hon ansågs som rymningsbenägen), till Landskrona fängelse.

Efter en tid "besiktigar" tvenne jordemoror och tvenne beskedliga hustrur Boel och meddelar att "detta Qwinfolk alldeles och inte är hafwande, eller med något barn".

Den 23 juli 1724 kan man bl a i ett brev till Göta Hovrätt bl a läsa att "Boel Bengtsdotter efter besiktning nu intet skall vara hafwande...ett blott

uppdiktat föregivande till dödsstraffets undvikande.”

Kronofogde **Stahre** bestämde om ny exekution den 8/8 men fick en knäpp på näsan eftersom det inte var hans befogenhet. Dock kom 17/8 1724 ny order om avrättning och denna utfördes också därefter. Skarprättare var **Kasper Myllhausen**.

Historik

Norra och Södra Åsbo härad i Kristianstads län var 1682-1877 förenade till en domsaga som 1691 utökades med Bjäre härad. Tingsställe var för Bjäre, Ängelholm; för Norra Åsbo, Åby från 1682; för Södra Åsbo, Åstorp fram till 1817 och därefter Åby. Jämlikt kungl. brev 1 juni 1877 blev Norra Åsbo året efter egen domsaga med tingsställe i Åby liksom tidigare medan Södra Åsbo och Bjäre slogs samman till ett tingslag med tingsställe i Ängelholm. Genom kungl brev 8 juni 1906 blev Ängelholm tingsställe också för Norra Åsbo vid rannsakingar i brottsmål.

Det första tingshuset i Åby byggdes 1682, det andra 1823. Istället för ett tidigare “profosshus” uppfördes ett fänghus 1747 och ett nytt på samma plats 1885. Både tingshus och fänghus revs 1952 och året efter invigdes en ny tingshusbyggnad. Södra Åsbo delade tingshus och häkte med Norra Åsbo från 1817 till 1878 då det fick tingshus samman med Bjäre i Ängelholm nära det häkte som till följd av kungl brev den 14 juli 1835 hade utvidgats och i januari 1840 öppnats som kronohäkte för staden och ovannämnda härad.

Avrättningsplatsen låg i Norra Åsbo först på Västra fäladen, sedan på sockengränsen mellan Gråmanstorp och Vedby nära Elfdalen, i Södra Åsbo på Björnås, i Bjäre på Slammarps och Ljungby hed (Se kronofogdens i Norra och Södra Åsbo samt Bjäre häraders fögderi arkiv G V: 1.2.)

Arkivet omfattar fångförteckningar och rapporter om att inga fångar förvarats i häktet. Fångförteckningarna eller rapporterna blev insända

månadsvis till Kristianstads läns landskansli för vidare befordran till hovrätten, justitiekanslern och justitieombudsmannen. I samband med en gallring överlämnade hovrätten över Skåne och Blekinge sina arkivexemplar till landsarkivet. Tidigare utgallrade fångrapporter redovisas i landskansliets följeskrivelser till fångförteckningarna från länets häkten. (Se Simrishamns stadshäktes arkiv Ö 2: 1.2).

Källor:

N Åsbo häradsrätts protokoll, Göta Hovrättsprotokoll, brev till o från landshövdingeämbetet, kronofogden, hovrätten m. fl.

Litteratur:

John Sundberg: Klippanbygden. Särtryck av Sparbanken Klippans minnesskrift (1954) sid 70.
Algot Hannrup: Klippanboken (1970) sid 214.217.
Karl-Åke Öhrn: Åstorps historia (Reposaml. II:395, 1973) sid 119.125.
Emil J. Söderman: Bjärehalvön i forna tider (1938) sid. 207-210.

Hemska historier från Bjersgård

Jag har förmånen att känna Johan Larsson i Gråmanstorp och får då och då ta del av historier, samtidigt som en och annan “kaffeslurk” slinker ner.

En historia handlar om Johans morfar **Janne Bengtsson**. Detta hände c:a 1896 – 1897.

Bengtsson arbetade på Bjersgård och var sysselsatt på “jällen” ovanför kostallet. Olyckan var framme och han trillade ner på foderbordet och slog sig medvetslös. Några synliga yttre skador kunde inte upptäckas, och läkaren som var ditkallad, menade att det var bara till att vänta och se vad som händer.

Efter c:a 10 dagar är Bengtsson fortfarande medvetslös då prästen **Frost** tittar till honom. Frost säger då till frun, att så här kan han ju inte ligga. Vi begravder honom på söndag. Frun

bönar och ber om att “vi kan väl vänta ytterligare några dagar, han är ju fortfarande varm”. Men det blev som prästen bestämt.....!

En annan historia har Johan Larssons mormor, **Nelly Jansson**, d.v.s. frun till ovanstående Janne Bengtsson, berättat för Johan.

Historien hände i mitten på 1800-talet och handlar om en 3-årig statartös på Bjersgård som försvann. Man trodde att örnen, som hade sitt bo i det stora trädet på “Djurhallen”, hade tagit henne. Efter en hel veckas letande både på land och i sjöarna, stod man nästan klara att fälla trädet på “Djurhallen” med örnböet i toppen.

Men en plats hade man inte letat på och det var hos “örnen”. Inhägnaden för galten låg i “granen”, som fanns där dagens ladugård ligger, kallades för övrigt för “Abrahams kök”. Inne i inhägnaden hittade man den lilla

statartörens träsko och man begrep då att galten ätit upp barnet.

En tredje historia handlar också om ett barn, utan början och utan slut skulle man kunna säga. “Lunnalyckan” är området i sydvästra delen av Bjersgårds park. Skogvaktarbostaden ligger på hörnan. I slutet av 1800-talet, var detta område mycket vattensjukt och skulle “gropas” för dränering för att därefter kunna plantera bl.a. äpple- och körsbärsträd. Vid detta arbete påträffades ett nergrävt barnlik. Vad som följde av detta kan inte Johan Larsson erinra sig.

Vi tackar Johan för dessa berättelser, som han i sin tur fått höra av sin mormor Nelly Jansson.

Sten

Mordet på Adolf Ekelund den 24/9 1893 i Stackarp

Av Susanne Thelin

Dagarna före den ödesdigra dagen i september 1893 uppehöll sig en brottsling vid namn **Nils Svensson** i närheten av Stackarp. Under de dagarna efterforskade han vilka personer som bodde i ett på Adolf **Ekelunds** hemman uppfört undantagshus, och fick då reda på att det var Adolf Ekelunds svärmor, änkan **Elna Larsdotter (född Persdotter, Lenas anm.)** och hennes dotter **Kristina** som bodde där (Herr Ekelund var gift med den andra dottern, Augusta),

Någon gång mellan sju och åtta på kvällen den 24/9 1893 steg pigan **Hilda Charlotta Andersson** in i undantagshuset. Där befann sig redan Nils Svensson som utgav sig för att vara polis. Han sade sig vara där för att undersöka ett barnamord som skulle vara begånget hos Adolf Ekelund. Sedan fängslade han henne och förde henne till ett annat rum, där Kristina Larsson redan satt bunden. Han frågade var Elna Larsson befann sig och fick då till svar att hon var på besök hos Adolf Ekelund. När Nils Svensson fick höra det lämnade han genast rummet och begav sig till Adolf Ekelunds boningshus som låg 25 meter från undantagshuset.

När han steg in i stugan fann han förutom Elna Larsson och Adolf Ekelund några andra personer där. Han hälsade från Kristina, sade han, att hon ville att Elna skulle komma hem. Elna gick meddetsamma, åtföljd av Adolf Ekelund.

Under tiden hade Nils Svensson skyndat tillbaks till undantagshuset och kontrollerade där att Hilda och Kristina satt kvar där han lämnat dem. Och en stund senare hörde Hilda samtal från köket och sedan buller som om någon brottades. Därefter hördes plötsligt ljudet av två efter varandra avlossade skott.

Ute i köket hade Nils Svensson med våld och hot att skjuta Adolf Ekelund sökt hindra denne att lämna stugan. Av skotten Hilda Charlotta hört, träffade det ena. Adolf Ekelund flydde till sitt

hus, där han sade sig ha blivit skjuten av den person som kommit för att hämta hem Elna Larsson.

Fyra dagar senare dog Adolf Ekelund av de skador kulan vållat i hans kropp. Den hade nämligen trängt igenom bukväggen och blindtarmen på honom.

Efter skottlossningen begav sig Nils Svensson till Ljungby, där han samma natt hos en som hette **Lindau** stal en häst, en vagn och en sele.

Sedan gav han sig av till Småland, närmare bestämt till ett samhälle som heter Hult. I alla fall var det där han begick ännu ett brott.

Natten emellan den sjunde och åttonde juni 1894 bröt sig Nils Svensson och glassliparen **Frans Albin Kålin** från Gatehult in i Hults stationshus. Där stal de varor som de tidigare hade efterskickat under antagna namn.

Senare blev de emellertid fast och dömda och det här är Nils Svenssons straff för mordet på Adolf Ekelund:

- * Livstids straffarbete
- * Att räkna från den 28/9 1893 till Adolf Ekelunds minderåriga barn betala skadestånd på 75 kr/barn och år till dess de fyllde femton år
- * Att till stadsverket återgälda ersättning till i målet hörda personer
- * Att gottgöra statsverket för de pengar som hade utbetalts eller skulle komma att utbetalas för den rättsmedicinska undersökningen av Adolf Ekelunds döda kropp.

Kanske hade Adolf Ekelund ändå inte behövt dö. Det dröjde nämligen tre dagar innan han kom till sjukhus och den fjärde dagen dog han.

Och skulle det ha inträffat idag skulle hans liv utan tvivel ha kunnat räddas.

Källor: Åsbo och Bjäre häradsrätts rannsagningsprotokoll, inritad skiss över mordplatsen

*Samma häradsrätts utslag 18/6 1895
Hovrätten över Skåne och Blekinges utslag 31/7 1895*

Kungl. Maj:ts utslag i HD 17/1 1896

x x x

Mer forskning i mordet

av Lena Ringbrant Ekelund

Många har nog hört talas om eller läst om mordet på Adolf Ekelund i Stackarp. Susanne Thelin gjorde ett arbete om Stackarp när hon gick på Klippans gymnasieskola. Där ingick berättelsen om mordet som även finns i boken "Från ås till ås" utgiven av V Sönnarslövs Bygdeförening.

Eftersom Adolf Ekelund är min man Rolfs farfars farbror, så har denna berättelse intresserat mig så mycket att jag har forskat vidare.

När jag dessutom hittade en man med samma namn som mördaren på Frigivna fångar på Svar/Arkions hemsida och dessutom frigiven tre gånger, blev jag så nyfiken. Kunde det vara samma man. Han var frigiven i Karlskrona bara en vecka före mordet. Kunde han ha hunnit från Karlskrona till V Sönnarslöv?

Nils Svensson vid frigivningen år 1881 (Bild 1) Foto: SVARs förteckning över frigivna fångar

Jag försökte få reda på när mördaren var född så att jag kunde koppla honom till mordet och då fick jag hjälp av **Jan Torstensson** i Lund. Han letade länge innan han hittade de aktuella domstolsprotokollen och jag fick det bekräftat att det var bilder på mördaren **Nils Svensson** som jag hade sett.

Vad var det för man som bara en vecka efter frigivningen mördar Adolf och varför? Jag beställde kopior på domstolsprotokollen och började läsa.

Mördaren Nils Svensson

Detta är bilden av mördaren Nils Svensson som växte fram när jag bl.a. läser protokollet från urtima ting den 15 mars 1895 i Ängelholm:

Det står att Nils är född den 22 (23 *enl.föddeboken*) december 1861 i Sönnarslöv. Hans föräldrar var arbetskarlen **Sven Helgesson** (f. 1828 i Sönnarslöv) och **Botilla (Bothilda) Svendsdotter** (f. 1822 i Gråmanstorp), vilka var torpare på Hafgård (*Höör no1 och Engbäckshuset*).

(*Det kursiverade är mina tillägg*)

Fattighuset

År 1868 när Nils var knappt sju år hamnade familjen på fattighuset, Sönnarslöv 7. Familjen bestod även av barnen **Hilda Maria** (f. 1853 i Gråmanstorp) flyttade till Glumslöv 1869; **Leander** (f. 1856 i Gråmanstorp) flyttade till Ängelholm 1871, **Assarina** (f. 1859 i Riseberga) och **Johanna** (f. 1868 i V. Sönnarslöv)

Enligt domstolsprotokollet fick Nils tjänst som vallpojke hos lantbrukaren **Magnus Persson** i Sönnarslöv vid åtta eller nio års ålder. Han konfirmerades 1875 (*1877 enl. hf*) och har sedan arbetat i jordbruk, flyttade i oktober 1878 till Strövelstorps församling (*Ingelstorp 2*), sökte 1879 tjänst som artillerist i Kristianstad men blev inte antagen.

Brotten börjar

Nils dömdes första gången den 26 november 1879 för stöld av en rock till två månaders straffarbete, som han avtjänat i Ystad.

Han dömdes den 15 mars 1880 av i Sölvesborg till straff för första resan stöld, vilket dock ändrades i maj 1880 till straff för andra resan stöld ett år och 6 månaders straffarbete som avtjänades i Karlshamns kronocell-fängelse och frigavs den 24 juli 1881. Vid frigivningen togs foto nr 1.

Den 3 oktober 1881 dömdes han för bedrägeri till fängelse i tre månader, och frigavs den 19 januari 1882.

Den 8 maj 1882 dömdes han i Vimmerby för tredje resan stöld till straffarbete i tre år som han avtjänade på Långholmen. Han frigavs den 27 september 1885 och då såg han ut som foto 2.

Nils Svensson vid frigivning 1881 (foto 2) SVARs förteckning över frigivna fångar

Den 3 april 1886 dömdes Nils för fjärde resan stöld och bedrägeri till straffarbete i sju år och en månad på Karlskrona centralfängelse. Han frigavs den 17 sep 1893 och då togs foto 3. Han beskrevs på följande sätt: *brunt hår, brunt skägg, blå ögon, stor, trubbig näsa, ordinär mun, ljus hy, 1,84 cm och ordinär kroppsbyggnad.*

Många år i fängelse

Om jag räknar rätt, så har det gått 14 år från Nils fick sin första dom tills han blir frisläppt 1893. På dessa år har han varit fri högst 15 månader! (Då

Nils Svensson vid frigivningen 1893 (foto 3) SVARs förteckning över frigivna fångar

har jag inte räknat den tid han har suttit häktad). Och bara en vecka efter skjuter han Adolf Ekelund i Stackarp! Han verkar inte ha blivit bättre under fängelsetiderna.

Vem var den mördade Adolf Ekelund?

Han föddes den 24 okt 1846 i Ingelstorp 3, Västra Broby. Hans föräldrar var **Nils Ekelund** f. 1810 i Rebbelberga och **Karna Persdr** f. 1809 i Vedby.

Han var gift med **Augusta Larsson** (f.1853 i Sönnarslöv) och brukade Ausås nr 19 till den 9 nov 1885 då han och hans familj flyttade till hustruns föräldrahem i Stackarp 1. Hennes mor **Elna Persdotter** (f. 1812 i Stenestad) bodde i undantagsstugan tillsammans med sin andra dotter **Anna Christina Larsson**.

Adolf & Augusta hade följande sju barn:

Anna Lovisa f.1878, småskollärarinna d. 1908.

Ernst Emanuel f. 1880, reste till Amerika tillsammans med brodern

Karl, kom hem utfattig och dog 1954 i Esborrarp.

Johan f. 1882, till Köpenhamn 1904, hade handelsträdgård, gifte sig och fick en son **Poul** som blev en känd konstnär.

Ester Maria f. 1887, sjuksköterska i Danmark, kom hem i urna.

Karl August f. 1889, var i Amerika med Ernst dog 1961 på S:a Maria sjukhus, men skriven i Rya församling

Per Henning William f.1892 d.1899

Adolf f. 1893-09-01, arbetade hos brodern Johan i Köpenhamn.

När Adolf Ekelund mördades lämnade han sju barn i ålder mellan 15 år och knappt en månad. Bara Johan gifte sig och fick barn och för ett par år sedan fick jag kontakt med hans barnbarn som bor på Jylland. De visste inte om att deras farfars far hade blivit mördad!

Annat intressant ur domstolsprotokollen

Adolf Ekelund fick efter skottet hjälp av en läkare i hemmet, men forslades efter ett par dagar till Helsingborgs lasarett. Det var Adolfs bror **Gustav Ekelund** på Humlemölla som körde med häst och vagn och de bytte hästar på möllan. Det stod inte i protokollet, men det har jag hört berättats.

Läkaren som tog emot Adolf intygar "buken ej var uppdriven, strax till höger om naveln syntes ett mindre sår i form av en genom bukväggen gående kanal med svartaktiga ränder. Föga blödning från såret, omkring vilket han ömmade. Inga andra yttre skador eller eljest någon sjukdom".

Samma dag öppnade man buken och fann en mängd blod och blodlevar. Man stoppade en blödning på magartären och därefter såg man en ungefär 12 cm bred något oregelbunden öppning på blindtarmen. Man hittade ingen utgångsöppning, så kulan måste finnas i tarminnehållet och den hittades inte.

Den 27:de finnes antecknat att han företedde symptom av bukhinneinflammation. Den 28:de kl.4.50 avled han till följd av bukhinneinflammationen.

Adolf Ekelunds änka Augusta och några av barnen.

Begravdes först på gamla kyrkogården

Liket begravdes en av de första dagarna i okt. månad 1893 på V. Sönnarslövs gamla kyrkogård av förste dödgravaren **Joh:s Jönsson** i Sönnarslöv och arb. **Paul Persson**.

Obduktion

År 1895 den 7 juni togs kroppen upp och obducerades i V. Sönnarslövs gamla kyrka. Eftersom dödgravarna inte säkert kunde intyga att det var samma kista, så fick lantbrukaren **N Anderberg** i Stackarp och arb. Paul Persson i Sönnarslöv intygas likets identitet "sedan det något söndriga locket blivit från likkistan avskruvats".

Kronolänsmannen **J.E. Hallberg** skrev protokollet, medan **Edv. Peters** e.prov.läkare i Klippans distrikt obducerade liket. Så här beskrevs den yttre besiktningen:

"1. Liket ligger i en vanlig kista på en bädd av hyvelspån och med en huvudkudde beklädd med linne, vilket i kanterna är försett med spets. Över ansiktet ligger en i kvadrat? med hål och taggar uthuggen linneduk. Liket är för övrigt iklädd en linneskjorta, vilken å bröstet och armarna är rikligt veckad samt omkring halsen och handlederna är försedd med breda linningar.

Omkring halslinningen sitter en rosettknuten vit halsduk. Nedre delen av liket är betäckt med ett i mitten med breda spetsar försett vitt liktäck, på vars övre del ligger resterna av en bukett av blommor och blad, vars stjälk är omvirad med silverpapper och omknuten med band I högra handen finnes likaledes rester av en bukett.

2. Vid borttagande av ovannämnda liksvepning, befinnes liket iklädd en vanlig stärkskjorta och befanns liket så ruttet att händerna föllo av liket."

- - - - -
Jag besparar er det mesta av den mycket detaljerade beskrivningen av ett två år gammalt lik och hoppar fram till punkt 28. Där beskrivs att tunn-tarmen var ombunden med segelgarn! och nr 29. "Vid inskärning i muskulaturen bakom blindtarmen fanns i densamme en blykula av nedanbeskrivet utseende."

"Den ovannämnda kulan är av ungefär 1,3 (felvänd trea - min amn.) centimeters längd, i ena ändan av 8 mms diameter, i den andra ändan något tillspetsad. Kulan nedlägges i en pappask, vilken omsorgsfullt inlindas och förses med följande påskrift.

"Denna paket innehåller kulan, som tillvaratagits vid den rättsmedicinska undersökningen av döda kroppen efter lantbrukaren Adolf Ekelund i Stackarp."

Paketet förseglades med läkarens och kronolänsmannens sigill och fördes till tinget.

När man kontrollerade kulan mot revolvern som man beslagtog vid gripandet av Nils Svensson i Småland, så passade kulan exakt. Nils Svensson menade att det finns "hundraletals" likadana revolverar.

Ny begravning

Efter obduktionen begravdes Adolf Ekelund på Västra Sönnarslövs nya kyrkogård. Han och hans hustru gravsten finns till höger längs stenvuren.

Nils skyller på Olsson

Nils Svensson erkände inte brottet. Han påstod att resehandlaren **Olsson** hade berättat att han och Nils förre medfånge **Norgren** hade talat om arresteringar. Olsson hade yttrat att man behövde inte vara länsman eller ha någon arresteringsorder för att kunna häkta. Detta motsades av Norgren och de slog vad. Olsson skulle häkta minst tre fullväxta personer i ett nära allmän väg liggande hus som inte låg mer än ett stenkast från närmaste bebodda hus. Arresteringen skulle ske på dagen eller åtminstone på den tid på dagen när folk inte ligger och sover.

Nils påstod att det var Olsson som varit inne hos Elna Larsson och att han då hade hittat ett snöre. Han skulle ha bundit ena ändan av snöret runt Ekelunds arm och därefter upptäckt att revolvern var intrasslad i snöre. Olsson skulle ha uppmanat Ekelund att hålla sig stilla för revolvern var laddad. Skulle skottet gå så var det Ekelunds fel.

Kronofogden **Bruzelius** tror inte på Nils Svenssons historia om vadhållning. Han kan inte bevisa rånförsök, men han anser att det är Nils Svensson som har berövat Adolf Ekelund livet och det med berätt mod.

Tyvärr har jag inte hunnit ta reda på var Nils Svensson fick avtjäna livstidsstraffarbete. Jag har inte lyckats hitta några upplysningar om honom i Strövelstorp där han var skriven vid domen.

Mina källor är de samma som Susanne har angivit.

x x x

TIPS –

Namna digitala släktbilder

Bilden föreställer min mormor Betty med sina döttrar Brita (min mor) och Elsie. Jag har använt svart text eller vit text beroende på bakgrunden.

Precis som med de gamla diabilderna är det svårt att skriva vem korten föreställer på baksidan av en digitalbild, åtminstone så länge den endast finns i datorn – inte utskriven.

Tack vare tips från Bengt Emgård så ska jag nu lära er hur man enkelt gör.

Bildbehandlingsprogram

Du behöver någon slags bildbehandlingsprogram. Kanske följde det med något program när du köpte din skanner eller digitala kamera, annars kan man köpa t.ex. Adobe Photoshop Elements som jag kan rekommendera. Detta program är mycket användbart för att förbättra dina digitala bilder. Man kan köpa det för ca 800 kr beroende på vilken version man vill ha. Man kan även använda gratisprogrammet Gimp för att förbättra och skriva på bilderna.

Spara alltid i en kopia

Först och främst så tänk på att du alltid sparar den digitala bilden i en kopia, så att du alltid har en originalbild att gå tillbaka till. Om du bara tittar på

bilden, så händer inget, men varje gång du gör en förändring av bilden och därefter sparar den igen, så sker en försämring av bildkvalitén.

Öppna din bild i bildbehandlingsprogrammet. Välj **textverktyget** (finns till vänster i Elements) och klicka i bilden. Skriv din text. Din text hamnar i ett lager ovanpå bilden och du kan flytta den till lämplig plats med hjälp av **"pilkryset"**. Du kan även förstora eller förminska texten.

Du kan välja färg som syns bra mot bakgrunden. Gör så här: Markera texten och välj färg i **Färgrutorna**. (Om du inte kan se dem, så gå till **Fönster** på Menyraden överst. Klicka på Färgrutor, så blir där en bock framför.)

När du är klar måste du lägga samman lagren. Gå in under Lager på menyraden överst och klicka på "Gör till ett lager".

Spara bilden under ett annat namn. Jag brukar lägga till **tx** före **.jpg**. (Ex. bilden *foto334.jpg* får namnet *foto334tx.jpg*)

Lena RE

Allmogens trohetsförsäkran till Karl XI år 1677.

Då **Karl XI** ej lyckats att med vapenmakt kuva snapphanarna, skickade han ner till Skåne i början av år 1677 en av sina rådgivare, greve **Johan Gyllenstierna**, för att försöka få till stånd en fredlig lösning. En trohetsförsäkran skulle avkrävas allmogen.

Gyllenstierna eskorterades av en stark militär trupp, bestående av 400 ryttare och småländska bönder. Genom kungörelser uppmanades allmogen att möta upp på olika platser inom häraderna. Allmogen utsåg antingen ombud eller också mötte den själv upp vid samlingsplatserna, ledsagad av församlingarnas präster och klockare. Klockarna hade upprättat en förteckning över alla män i församlingen över 12 år.

Den 15 april 1677 mötte allmogen från Gråmanstorp och Vedby, med sockenpräst och klockare i spetsen, upp vid Riseberga prästgård, för att avge sitt löfte till konungen om "*Huldskap, troskab och lydighet*" som bl.a. omfattade följande:

1. Som de tilläts behålla sina gevär till Snapphanarnas förödelse fick de desslikes förpliktiga sig att ej bruka dem till annat än mot Kungl. Maj. och rikets fiender.

2. Att förbinda sig att enligt gammal sed tillse, att samtliga broar inom socknen hölls i sådant skick, att de ej gav anledning till klagomål.

3. Ej tillåta att några kringlöpande snapphanar höll till inom socknen och än mindre inhysa någon sådan. I det fall det blev sport inom socknen att

snapphane vistades inom socknen, var samtliga sockenmän skyldiga att hjälpas åt, att gripa och fasttaga eller ihjälskjuta densamme. Om detta ej åtlyddes skulle socknen utgiva 1.000 riksdaler och dessutom skulle 10 sockenmän hängas. Därest någon snapphane med våld eller hemligen intränger hos någon sockenbo, så att han ej har någon möjlighet att tillkalla hjälp, så skulle i sådant fall ej något straff utmätas.

4. Sockenmännen utlovade att efter sina resurser framskaffa så mycket proviant, som bleve påfordrat.

5. Utlova att ej inleda konspiration, stämpling eller underhandling med Rikets fiender.

6. När Hans Kongl. Maj:t så påfordrade eller begärde, skulle han lämnas all hjälp och allt bistånd, som påkallades för utdrivandet av Rigsens fiender ur landet.

7. När så påfordrades, skulle sockenborna vara förpliktiga att hålla vakt vid broarna, så att ingen snapphane där kunde "frem eller tillbage" passera.

Efter edläggelsen fick bönderna åka hem, och Gyllenstierna var välvillig nog att låta dem behålla sina bössor.

Trohetsförsäkran- som avgivits under tvång- fick ej något bestående värde. Efter ett par månader var stridigheter i många socknar igång igen.

Då förhållandena lugnat ner sig i Skåne, genomförde Karl XI sitt stora indelningsverk med rusthåll och ryttare. Inga skåningar fick dock bli

soldater förrän i början av **Karl XII:s** tid.

Först hade i början av 1670-talet företagits de första skatteläggningarna för de nya provinserna. Dessa förrättningar kallades "*1671 års jordrevning*". En särskild kommission reste omkring från gård till gård och gjorde sig noga underrättad om deras ägare, jordens areal, dess beskaffenhet, djurbeståndet, skatter m.m.

Ang. Åby, benämndes detta för ett hedområde: "*Mullbete består uti skarp (mager) ljunngmark, så att boskapen kan knappt hava sin föda på fäladen. Endast i sankmarkerna utmed Rönne å och Bäljane åar kunde man hösta för vinterfoder*".

Så här långt är det en direkt avskivning av **Algot Hannrups** anteckningar.

Enl. Lundagenealogen nr. 1, 2006 fick följande socknar i Norra och Södra Åsbo Härad besök av Johan Gyllenstierna och hans trupp:

Ausås-Strövelstorp, Björnekulla-Broby, Färingtofta, Gråmanstorp, Kågeröd-Stenestad, Kvidinge-Sönnarslöv, Munka Ljungby, Oderljunga-Perstorp, Tåssjö-Össjö, Vedby, Örkeljunga-Rya och Ö.Ljungby.

Genom att läsa dessa protokoll, kan man alltså (om man nu känner till sin anas namnteckning eller bomärke) konstatera om anan var snapphane eller ej.

Sten

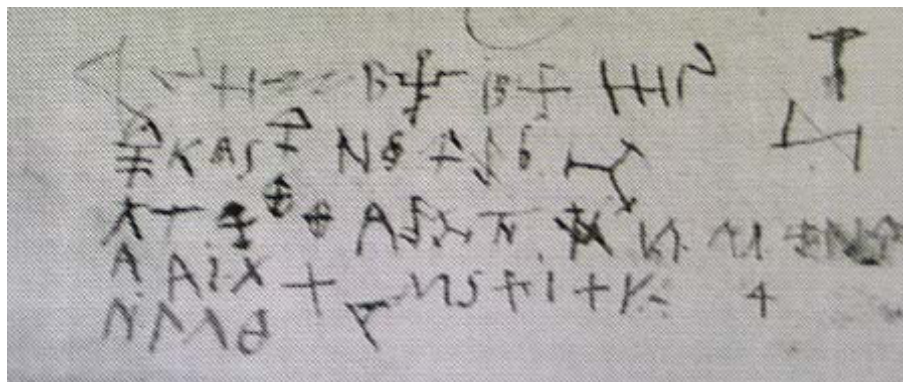
Källa: Ur Algot Hannrups pärmar.

Lundagenealogen nr.1. 2006

Tillägg:

Trohetsförsäkran i original finns i Skånska Generalguvernementskansliets arkiv som förvaras i Landsarkivet i Lund.

På föreningens arkiv finns också dessa originalskrifter i datorerna, både för socknarna i Blekinge och Skåne.

Gråmanstorps allmoges bomärke

Anna Eskilsdotters öde på torpet Stenliehus

**Vem var Anna Eskilsdotter?
När levde hon?
Varför är hon intressant?**

För att börja från början, Anna föddes 1785 den 1 febr. på Stenliehus i Gråmanstorp. Att Anna blir känd för eftervärlden beror på att den kände skådespelaren och Ystadsonen **Ernst-Hugo Järegård** (1928-1998) skulle ha sagt "mormors farmor" till Anna.

Historien om Anna uppdagades när tidningen *Kvällsposten* i slutet av 1980-talet genom sin reporter **Calle Rockbäck** letade efter Ernst-Hugos anor.

1822 kan man läsa i Gråmanstorps husförhörlängd, att Anna har blivit arresterad och förd till Kristianstad.

Vid denna tid är Anna c:a 37 år, fortfarande ogift och bor hemma på torpet Stenliehus. Hemma på gården bor Annas far **Esquil Andersson**, som är senil och i behov av mycket hjälp. Gården sköts av Annas bror **Ola** och hans hustru **Karna**. Anna är ogift, men har ändå fått två söner. **Anders** (mormorsfar till Ernst-Hugo) ett par år gammal och **Ola**, som är några år äldre.

Året innan vid midsommartid, är Anna på väg från Sönnarslöv till Gråmanstorp. Vädret var vackert och Anna var en levnadsglad kvinna. På den tiden ansågs hon nog för att vara lite "lösaktig". Det var kanske inte så konstigt med två "oäkta" barn. Nåväl..., på vägen hem träffar Anna, som det står i rättegångshandlingarna, en okänd karl, som hon bedriver "Köttsligt umgänge" med, helt frivilligt.

Gravid

Resultatet av detta blev en katastrof för Anna. Efter en tid förstår hon, att hon är med barn. Anna beslutar sig för att dölja havandeskapet. Barnet skulle inte få det lätt i världen. Anna ville inte heller utsätta sig för "spott och spe" av sina släktingar och bekanta.

Detta säger hon själv, som en förklaring till sina handlingar.

Den 11 febr. 1822 har Anna inte mått bra under dagen och när hon går till sängs på kvällen, förstår hon att födseln är nära förestående, trots att det återstår c:a en månad av graviditeten.

Efter ungefär en timme till sängs, får hon svåra smärtor och mår illa. Anna går upp och tänder ett ljus och knästående på golvet föder hon ett gossebarn.

I domstolshandlingarna berättar hon:

"När jag framfött barnet, såg jag att det rörde på ena handen och armen. Sedan tog jag barnet mellan mina händer och höll det framstupa ner i skurbyttan, som var fylld med vatten. Jag höll barnet så att vattnet gick över axlarna. Hur länge jag höll barnet så, vet jag inte, kanske i två minuter. När jag tog upp barnet var det kallt och jag förstod, att det var dött. Sedan klippte jag av navelsträngen med en ullsax, som jag lagt fram innan. Därefter la jag det döda barnet i sänghalmen under min huvudgård och la mig på golvet och vilade".

Det är en mycket olycklig kvinna, som berättar detta. Själva mordhandlingen råder det ingen tvekan om, den var planerad.

Redan vid halv sextiden, när husets folk börjar vakna, är Anna i farten. Brodern Ola anklagar henne för att vara havande. Anna erkänner då att hon under natten fött ett dödfött barn. Ola berättar det för sin hustru och de blir bestörta och misstänker det värsta. Ola beger sig till sockenprästen **Barfoth** och berättar vad som hänt.

Onsdagen den 13 febr., två dagar efter mordet, grips Anna och förs till häktet i Kristianstad. Vid de kommande förhören vidhåller Anna att barnet var dödfött.

Kort därefter obduceras barnliket i Gråmanstorps kyrka. Obduktionen gav till resultat att Anna framfött ett välskapat gossebarn. Det konsta-

terades att barnet varit vid liv vid födseln. Man beskriver hur lungor och blodkärl såg ut. Tydligtvis var det en väl genomförd obduktion.

Dömd till döden

I mitten av mars erkänner Anna att hon mördat sitt barn. Norra Åsbo Häradsrätt dömer henne till att "*halshuggas och å båle brännas*". En kort tid därefter fastställer Hovrättens president **Casper Ehrenborg** Annas dödsdom.

Märkligt är: Casper Ehrenborgs släkting, **Christian Ehrenborg**, gifter sig i slutet av 1800-talet med en **Charlotta Andersson**. Hon var Ernst-Hugo Järegårds farmor.

Sinnessjuk?

I november 1822 försöker Annas syster Bengta samt två manliga bekanta att få Anna förklarad som sinnessjuk och "mjältsjuk". Alla grannar och bekanta i N. Åsbo härad intygar att så inte är fallet.

Bödelsyxan och bålet närmar dig, men först skall en nådeansökan inlämnas.

Nådeansökan

Kung **Karl XIV Johan** godkänner denna och straffet omvandlas till 30 par ris, kyrkoplikt samt livstids straffarbete på Norrköpings spinnhus. Någon motivering till det ändrade straffet står ej i protokollet, som är undertecknat av Carl Johan den 10 januari, 1823.

Ernst-Hugo Järegårds antavla

När Anna Eskildotter friges efter 16 år den 21 april, 1839 och skall ta sig till hemorten, är hon en bruten kvinna. Hon återkommer aldrig till Gråmans-torp. Någonstans på vägen försvinner Anna. Svag av umbäranden under fängelsevistelsen och troligtvis utan pengar, blev avståndet från fängelset i Norrköping till hemmet för långt. Vad som hände vet vi inte.

Hennes barn då? Vad hände med dem? Jo, brodern Ola tar hand om dem.

En sann historia från en tid, som vi vet mycket lite om, och som vi ändå mindre kan föreställa oss.

Sten

*Källa: Ur Johan Larssons arkiv:
Artikel i Kvällsposten från slutet av
1980-talet av Calle Rockbäck.*

Ernst-Hugo Alfred Järegård, skådespelare, f.1928-12-12 i Ystads Sankta Maria (M), d. 1998-09-06 i Lidingö (AB)

2 far: Ernst Johan Gerhard Järegård, bankdirektör i Ystad, f.1886-08-13 Ystad (M), d.1971-07-19 Ystad (M)

3 mor: **Ebba Josefa Strömberg** f. 1889-01-26 i Helsingborgs stadsförs.(M) d. 1965-03-25

4 ff: Peter Edvard Bergström, f.1857-12-12 i Stora Herrestad (M)

5 fm: Johanna Charlotta Lovisa Andersson, f.1867-08-11 Ystads S:a Maria (M)

6 mf: Alfred Strömberg, trädgårdsmästare i Helsingborg, f, 1856-12-14 i Helsingborgs stadsförs.(M)

7 mm: **Botilla Andersdotter**, f. 1857-02-15 i Forsby, Västra Sönnarslöv (L)

8 ff f: Karl August Bergström, åbo på Öja no 16,(M), f. Stora Herrestad(M), d. 1882-07-27 i Öja no 16, Öja (M)

9 ff m: Mätta Åstradsdotter, f.1836-04-18 i Månstorp, Lövestad (M)

14 mm f: **Anders Kristiansson**, f.1819-05-18 i Stenliehus, Gråmanstorp(L)

15 mm m: Hanna Nilsson

18 ff mf: Åstrad Andersson, f.1812-05-22 i Nillstorp, Lövestad (M)

19 ff mm: Kerstina Nilsson, f.1814-12-27 i Månstorp, Lövestad (M)

28 mm ff: Christen Sandberg

29 mm fm: **Anna Eskildotter**, f. 1785-02-01 i Stenliehus, Gråmanstorp(L)

-kvinnan i artikeln

36 ff mf f: Anders Nilsson, f. 1773-08-10 Maltving, Lövestad (M), d. 1851-11-28 i Nillstorp, Lövestad (M)

37 ff mf m: Silla Olsdotter, f. 1782-05-03 Ö Björkeröd, Vanstad (M), d.1861-03-14 i Nillstorp, Lövestad (M)

58 mm fm f: **Eskil Andersson**

“Boken om Bonnarp” är ett sammanställt material från en studiecirkel, som varit verksam i Bonnarp mellan 2002 och 2006. Det har totalt varit ca. 20 personer som hade deltagit. Syftet har varit att samla in och sammanställa material om Bonnarp i form av bilder, berättelser och annat intressant om byn.

Boken på 187 sidor ger information om byn i dag och bakåt i tiden med tyngdpunkt på 1900-talet.

Startpunkten för studiecirkeln var en stor serie glasplåtar (400 st) från 1920-talet, som fotograferats av **Robert Romberg**, som också var lärare i Bonnarp, men det har även kommit bildmaterial och annan information från många håll. Totalt har de fått in c:a 800 fotografier. Till boken finns en bykarta och en översiktskarta.

Söndagen den 29 oktober kom massor av folk till **Säflunds** stall för att få se förhandstryckning av boken. Jag tror att många släktforskare kan ha stor nytta och glädje av den.

Lena RE

Boktips - Bonnarpboken

Lars Tydinger och Inger Persson - två av författarna till Bonnarpboken. Foto: Lena RE under presentationen av Bonnarpboken

Redaktörerna på utfärd till torp under Dragesholm

Hemma hos Stig Larsson, Björkås.

Nils Ljunggren filmade vår utfärd.

När **Norman Deam** med fru **Connie** från USA kom på släktbesök förra hösten, försökte jag få reda på var torpet **Backahuset**, **Stenestad** hade legat. Det var nämligen där som **Normans** mf ff far **Sven** var född år 1766 (det är min man **Rolfs** fm mf ff). **Sven** blev husar och fick namnet **Söderberg**, så han är ju anfader till alla i **Söderbergssläkten**. Jag hade tänkt visa platsen för **Norman**, men då visste jag bara att **Backahuset** hade legat i närheten av **Dragesholm**.

När vi skrev vårens tidning intervjuade vi **Nils Ljunggren** i **Bjuv**. Då visade det sig att han kunde hjälpa mig att hitta dit. Eftersom även **Sten Svensson** hade anor från torp under **Dragesholm**, så erbjöd sig **Nisse** att visa oss båda.

En vacker dag i somras fick **Sten**, jag och min man **Rolf** följa med på en fantastisk utfärd. **Nisse** hade med hjälp av vännerna **Stig Larsson**, **Björkås**, **Stenestad** och **Kjell-Åke Henriksson** från **Bjuv** planerat en heldagstur.

Skånes högsta punkt

Efter att vi hade träffats och filmats vid **Stenestads kyrka**, åkte vi hem till **Stig Larssons** gård som ligger precis vid **Skånes högsta punkt**. Vi åkte runt och visades både ovanliga växter och torpruiner om vartannat. Där var **Magleröds gård**, **blåbuga** och **Adams torp**, **Lilla Klåveröd** (där **Kjell-Åkes** farmor är född) och **kardvädd** (se bild),

Sten på en sten på Skånes högsta punkt.

vippvallmo, **libsticka** och en ovanlig **pelarasp** (fast då var vi tillbaka på **Björkås**).

Backahuset

Vi blev bjudna på en härlig **smörgåstårta** och **jordgubbar** efteråt och därefter körde vi mot **Dragesholm**. Först var vi vid ruinen av **Kråkehus** och sen körde vi till "Backahusgranet". Där fanns en ruin så vi tror att det kan vara **Backahuset** som har legat där. **Rolf** ställde sig på **anfaders** torpargrund och jag tog en bild som jag har skickat till **Norman**. Jag tog även en liten sten som **Norman** ska få när vi besöker dem nästa gång.

I närheten fanns den **mystiska stenen** som vi berättade om i vårens tidning.

Kohuset

Därefter åkte vi till **Kohuset** där **Stens** anor hade bott. Där träffade vi **Janna & Lasse Mikaelsson** som njöt av idyllen. De var så positiva och **Sten** var välkommen att besöka platsen med sina släktingar.

Vi körde sen tillbaka till **Björkås** och medan vi fick fika, fick vi se vår utfärd på TV.

Det var verkligen en välplanerad och härlig tur. Tack än en gång för allt!!

Lena RE

Vårutfärden den 10 maj 2006

Programmet för kvällen var ganska digert och kanske skulle vi ha haft ytterligare ett par timmar till vårt förfogande, men jag hörde ingen av oss c:a 25 st närvarande som klagade.

Vi började på Klöva Mölla hos **Ingrid** och **Sven Davidsson**, där vi fick historien om Klöva Mölla till livs och uppleva hur malningen gick till med vattenkraft.

Därefter bar det av till Stenestad kyrka, där Ingrid Davidsson lotsade oss genom historien. Nämnas kan att kyrkan har tre klockor med tillverkningsår 1496, 1941 och 1961.

Sven Davidsson guidar

Barbro jobbar som "mölledräng"

Efter fiket gick vi in till granngården, som är Hembygdsmuseum, där **Göte** och **Hilding** guidade oss. Där skulle jag stannat mycket längre om tiden bara så medgivit. Bl.a. hittade jag en telefonkatalog för hela Skåne och Blekinge från 1927. Den var i storlek som Helsingborgskatalogen idag.

Sådana här utfärder och studiebesök är väldigt givande på alla sätt. Den allmänna meningen bland deltagarna var att, skulle man inte kunna göra en utfärd även på hösten t.ex. i september.....?

Sten

Varför frågar man sig, tillverkades den tredje klockan endast 20 år efter den senast tillverkade. Jo.. man tyckte allmänt att klocka nr 2 hade alldeles för dålig klang, varför en lantbrukare vid namn Elof testamenterade pengar till en ny kyrkklocka 1961. Så fick det bli.

Om Klöva Mölla och Stenestads kyrka kan de intresserade läsa mer om i *Åsbo Släktblad 2005, Nr 2*.

Efter kyrkibesöket var det dags för en kaffepaus på Mormors Bod, "jättegott".

När vi kom in där, vem möter oss i dörren om inte **Herbert Jönsson** från Stenestad, också bekant från *Åsbo Släktblad 2005, nr 2*. Kul!

Så här smart förvarar man prästens dräkter i Stenestad.

Släktmöte

Magnus Olofsson – De Tullbergiska oroligheterna

Samuel Tullberg

Onsdagen den 20 september fick vi lyssna på en mycket intressant föreläsning om de Tullbergiska oroligheterna av **Magnus Olofsson**, doktorand vid Lunds universitet, som

lagstadgad besittningsrätt till jorden. Mindre gårdar slogs även ihop till större s.k. plattgårdar. 40 % av alla skånska frälsebönder vräktes under tidsperiod av 40 år.

Samuel Tullberg (1815-82) var en fd korpral från Kärrstorp i Onsjö härad. Han hade lärt sig läsa och skriva och som blev en sorts advokat. Han menade att frälsejorden egentligen var kronojord och att frälsebönderna därigenom hade ärftlig besittningsrätt och kunde skatteköpa sin jord. Tullberg blev ledare för en protesterörelse där 256 frälsebönder stämde godsherrarna på bl.a. Gustafsborg, Råbelöf, Barsebäck och Ellinge. Frälsebönderna vägrade att göra dagsverken och godsherrarna svarade med vräkningar. Under åren 1867-68 var protesterna som flest. Tullberg och frälsebönderna förlorade

Magnus Olofsson

med rödaktigt hår, grå ögon, buskiga ögonbryn, stor näsa och med fetlagt ansikte”.

När man hittade honom, så sköt man till och med efter honom när han försökte fly. Man fängslade honom och han fördes till Helsingborg. När han transporterats till Malmö väljer man att frakta honom med båt eftersom det ansågs säkrare. I häradsrätten blev Tullberg helt frikänd.

Proteströrelsen kollapsade, men Tullberg fortsatte att driva mål åt frälsebönder utan någon framgång.

Lena RE

Intresserade åhörare

tack vare sin handledare intresserat sig för denna protesterörelse.

Frälsebönderna hade under en lång tid blivit fattigare och deras dagsverksbörda hade ökat betydligt. Under 1800-talet började godsherrarna göra stora förändringar på sina slott. Många byar lades ner och frälsebönderna vräktes eftersom de inte hade någon

i rätten, men drev det vidare till hovrätten där de förlorade igen osv.

Godsherrarna blev nervösa och ville bli av med Tullberg och hans kumpan **Eskil Larsson**. De stämde dem för bedrägeri och jakten började. Man jagade Tullberg som en ”ytterst farlig person” och i efterlysningen uppgavs han vara: *”omkring 50 år, storväxt,*

Fler åhörare

Presentation av våra husmödrar

Våra duktiga husmödrar Inger och Lena Nilsson

Att våra husmödrar är **Inger** och **Lena Nilsson** torde inte vara oklart för våra medlemmar. Redaktionen tänkte passa på att berätta lite mer om dessa våra ”pärlor”.

Inger tillhör en av veteranerna i vår släktforskarförening och var med redan i starten för 20 år sedan. På vissa grenar på sitt stamträd är hon nere på 1600-talet. De socknar, som Inger framförallt forskar i är *Gråmanstorp*, *Kvidinge* och *Våxtorp* (Halland). De senaste 7-8 åren har Inger ägnat sig mycket åt gamla foton, och då framförallt skolklasser och konfirmationskort från Vedby och Söndraby skolor.

Lena, som är dotter till Inger, har naturligtvis fått det här med släktforskning i blodet. Hon började släktforska ungefär 1997, och har givetvis kopplat på sin mors forskning, men även tittat lite mer

noga på sin fars sida i bl.a. *Vaxholm*, Stockholm.

På denna sida tillhör Lena Långaryds-släkten (för närvarande 149 000 dokumenterade personer).

Lena har även hittat en avlägsen släkting, som bodde i Australien och som under sin tid i Sverige tydligen var en ganska känd person, eftersom den kände författaren **”Lubbe” Nordström** skrev en bok om honom på 1930-talet, som hette *”Ett Emigrantöde”*. Mannen hette **William Kopsen**.

”Sicken tur” vi har i *Åsbo Släktforskarförening*, som har dessa två!

Sten

Nytt i arkivet

- Gravstensinventering av Ö.Ljungbys kyrkogård av Margareta Borgman
- Släktforskarnas årsbok 2006 av Sveriges släktforskareförening.
- Krukmakeriet i Kvidinge av Tomas Anagrius.
- Skåne genom konstnärens ögon av Nils-Olof Olsson.
- Brandhistorik 4 av Sven Harrysson.

Norra Åsbos domböcker åren 1680 - 1693 på CD

Henry Johansson var en lantbrukare som bodde i närheten av Vejby. Han skrev av Norra Åsbos domböcker för åren 1680 - 1693. Eftersom han gärna ville att andra skulle få glädje av detta gav han sitt arbete åt Bjäre Släktring som gjort kopior till andra föreningar.

Nu har Digiarkiv fotograferat av Henrys avskrifter och lagt dem på en CD som de säljer på hemsidan www.digiarkiv.se/.

Även Bjäre Släktring har CD:n till försäljning.

Vi tackar Britt för tipset!
Lena RE

Släktforskar dagen

Herbert Jönsson och Stig Olsson diskuterar folk från Stenestad.

Lördagen den 14 oktober anordnades vår traditionella släktforskar dag.

Eftersom det var släktaktiviteter i både Helsingborg och Hässleholm denna dag, var vi endast 40 deltagare.

Dagen var ändå mycket trevlig och givande av ansiktsuttrycken att döma.

Detta året hade vi återgått till att endast ha öppet i forskarsalen på förmiddagen, för att ge utrymme för anbyte och social samvaro i större utsträckning. Vår uppfattning är att många tyckte att det var bättre.

Aktivitet i forskarsalen.

Red

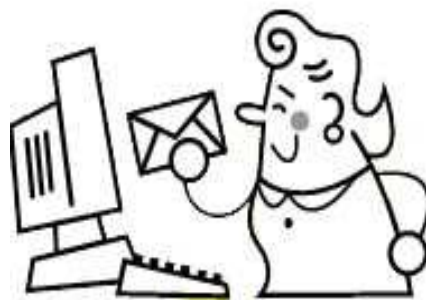
E-mailtips

Många gånger har du kanske mottagit ett e-mail med ett bifogad winmail.dat. Filen kommer från användare som använder Microsoft Outlook som e-mail program. Filen tillåter Outlook användare att skicka Transport Neutral Encapsulation Format (TNEF) information ihop med mailet, så att det bibehåller utseendet, formatering, fonter och färger i dokumentet när den emottages av andra Microsoft Outlook användare. Dessvärre är filen bara relevant för andra användare av Microsoft Outlook. Användare av Outlook Express, Eudora, Netscape Messenger, och andra E-post program får en vidhäftad fil kallad winmail.dat med mailet.

Detta orsakas av att avsändaren som använder Microsoft Outlook som E-post program har inställningen RTF (Rich Text Format) och inte oformaterad text.

Hur ställer man in Outlook till att INTE skicka Winmail.dat vidhäftade filer?

Vad är en winmail.dat fil?

Jo, du följer denna lilla guide.

- 1) Klicka på **Verktyg**
- 2) Klicka på **Alternativ**, och sen på **E-post format**.
- 3) Längst upp för val av format för utgående e-post väljer du **oformaterad**. När detta är valt klickar du på verkställ, därefter på ok.

Detta innebär att allt du skickar blir med vanlig text, dvs. utan speciell formatering med fonter, färger osv. Men alla oavsett vilket E-post program de använder vill framöver ha möjlighet att mottaga dina bifogade filer utan problem.

Vadå om jag önskar att se i WinMail.dat filen?

Om du önskar att se i winmail.dat filen och läsa mailet, finns det program som kan avkoda filen så du tillåts att se den. Härunder finns en liten lista på några av dessa program.

Fentun

Fungerar med Win9X, NT, och 2000, men inte med Windows XP

WMDcode

Program som använder sig av den enkla drag och släpp funktionen för att se winmail.dat innehållet

TNEF's Enough

Macintosh program för avkodning av winmail.dat TNEF vidhäftade filer.

Hoppas detta kan vara er till nytta .

Webmaster /

Alan Sejrbo-Petersen och Fredric Nilsson

Norra & Södra Åsbo härad

Program våren 2007

- Lör. 10/2 kl. 13.00** ÅRSMÖTE och därefter berättar **Birger Ohlsson** om drängalyft, luskamning och tandutdragning.
- Ons. 7/3 kl. 19.00** Föreningsmöte, **Gunnel Swärd** berättar om sin barndoms tanter.
- Sön. 15/4 kl.10.00** **20-års JUBILEUM** med intressanta utställningar och föredrag. Detaljerat program kommer att presenteras på vår hemsida och i HD / NST.
- Ons. 9/5 kl.19.00** Vårutflykt till **Heagården** i Munka-Ljungby. Guidad tur på den välbevarade kulturgården + fika (80kr/pers). Samåkning kl.18.30 från polishuset, Klippan.

ÖPPET HUS

vecka 2	kl.10 - 16	8/1, 9/1, 10/1, 11/1, 12/1 och 13/1
måndagar	kl.10 - 16	15/1, 29/1, 12/2, 26/2, 12/3, 26/3 och 23/4
fredagar	kl.13 - 16	19/1, 2/2, 16/2, 2/3, 16/3, 30/3, 13/4 och 27/4
lördagar	kl.09 - 12	10/2 och 10/3

Alla aktiviteter är på Studiegården 47:an, Storg 47, Klippan
Se även vår hemsida www.aasbo-gen.com och HD/NST